

Samisk sjukepleieterminologi

Trond Trosterud

Utgangspunkt

- Sjukepleieutdanning i Kautokeino, på nordsamisk
  - Mål: få ordforrådet i bruk på utdanninga på samisk
- Andre relevante kjelder og arbeidsområde:
  - Internasjonal sjukepleieterminologi på samisk? (SNOMED)
    - Dei i helsedirektoratet som arbeider med dette er positiv til å ta samisk med i dette arbeidet (relevant m.a. for automatisk generering av pleieplanar)
  - Allmenn finsk ontologi (33000 termar, 21600 av dei på samisk,
    - Kategorien "Socialpolitik. Samhällspolitik. Socialskydd. Hälsovård. Boende" har 830 termar på nordsamisk (og finsk, svensk, engelsk)

Arbeidet

- I prosjektet:
  - Trond Trosterud (språkteknologi, terminologi)
  - Kirsti Kuosa (finsk, frå starten fram til i vår)
  - Raisa Similä (samisk, ca. eitt og eit halvt)
  - Elle Aikio (samisk, no i haust)
- Ei samling med samiske sjukepleiarar, på Jergul fjellstove (Grete Mehus)

Arbeidsmåte

- Digitalisere pensumlitteraturen på sjukepleieutdanninga
  - Grunnbok i sykepleie (2071 ord)
  - Klinisk sykepleie (1389 ord)
  - Geriatrisk sykepleie (1782 ord)
  - Digitalisere eksisterande pensumbøker og ta ut orda i desse bøkene som ikkje finst i eksisterande ordbøker (norsk-nordsamisk og norsk-finsk)
- Digitalisere eksisterande ordbøker
- Samordne ord frå dette arbeidet med eksisterande termar i samisk termwiki

Status

- Til finsk
  - Alle orda i materialet er omsett til finsk og publisert i *norsk-finsk ordbok*
  - <https://gtweb.uit.no/webdict/nob-fin> , skriv t.d. *liv*, *pleie*, el.l.
    - (vi har også andre ordboksgrensesnitt og er i ferd med å utvikle fleire
- Til samisk
  - 50 % av materialet i Grunnbok er omsett til samisk
  - 15 % er omsett av norske samiske sjukepleiarar
    - Dette materialet er ikkje publisert (vi må vurdere tradisjonane i Noreg og Finland opp i mot kvarandre)

pleie **subst.** → hoitaminen...hoito

pleie **verb** → hoitaa

pleie **verb** → vaalia

pleieassistent **subst.** → hoitoapulainen

pleiekultur **subst.** → hoitokulttuuri

pleielidelse **subst.** → hoitokärsimys

pleiemedhjelper **subst.** → hoitoapulainen

pleiemiddel **subst.** → hoitoaine

pleieoppgave **subst.** → hoitotoimi, hoitotyön tehtävä

pleiepersonale **subst.** → hoitohenkilökunta

pleieplan **subst.** → hoitotyön suunnitelma

pleier **subst.** → hoitaja

pleiesituasjon **subst.** → hoitotilanne

pleietrengende **subst.** → hoivaa tarvitseva

pleie **subst.** → dikšu

pleie **verb** → 1. (om materialer) lávet 2. (om mennesker) dikšut

pleiedatter **subst.** → biebmonieida

pleiefar **subst.** → biebmoáhčči

pleiehjem **subst.** → dikšunruoktu

pleiemor **subst.** → biebmoeadni

pleier **subst.** → dikšu

pleiesønn **subst.** → biebmoáárdni

pleiemiddel	dikšunávnna
pleieassistent	dikšunveahkki
pleiemedhjelper	dikšunveahkki
pleiepersonale	dikšunbargoveahka
pleiekultur	dikšunkultuvra
pleielidelse	dikšungillámuš
pleiesituasjon	dikšundilli
pleieoppgave	
pleieplan	dikšunbarggu plána

Døme på dilemma

slagpasient	vuoigŋašgáldnanbuohcci	slágabuohcci	slágapasieanta	aivohalvauspotilas
apopleksi	vuoigŋašvarrajohtinhehttehus	apopleksiija		aivoverenkiertohäiriö
prostatakjertel	ovdaráksá	ovdaráksá	eturauhanen	
stoffskifte	sykdom	ávnnasmolsašuvvandávda	ávnnasmolsašuvvanbuozalmasvuohhta	aineenvaihduntasairaus
demens	sykdom	demeansabuohcu	multubuohcu	dementiasairaus
muskel	sykdom	deahkkebuohcu	deahkkedávda	lihassairaus
pest	sykdom	rohttudávda	Čáhppešjáp mudávda	ruttotauti
sykdoms	behandling	buozu dikšun	buozalmasvuoda dikšun	sairauden hoito
sykdoms	serfaring	buozu vásáhus	buozalmasvuoda vásáhus	sairauden kokemus
sykdoms	forløp	buozu johtu	dávddajohtu	sairauden kulku
sykdoms	sutvikling	buozu johtu	buozalmasvuoda ovdáneapmi	sairauden kulku
sykdoms	begrep	buozu definišuvdna	buohcuvuoda doaba	sairauden määritelmä
sykdoms	sårsak	buozu sivva	buohcuvuoda sivvan	sairauden syy taudin syy
sykdoms	sfølelse	buozu dovdu	buozalmasvuodadovdu	sairauden tunne
sykdoms	sforståelse	buozu áddejupmi	buozalmasvuoda áddejupmi	buozalmasvuoda ipmárdus
sykdoms	sepisode	buohcanáigi	buohcanáigi	sairausjakso
galle	sykdom	sáhppegeadgidávda	sáhppegeadgedávda	sappikivitauti

Råd til instituttet

- Eg vil rå dokker til å halde fram med dette arbeidet
  - Vi bør involvere samiske sjukepleiarar i referansegrupper
  - Vi bør følgje opp arbeidet ovafor Helsedirektoratet for å sikre at samisk er med i det terminologiske arbeidet
- Eg vil kome med ei personleg historie

Ei forprøvebok?

- Forprøva i fonetikk og språkvitskap:
  - Alle språkstudentar må (måtte?) lese eit innføringskurs i språkvitskap
  - Målet var å gje oss eit fagleg grunnlag (kva er grammatikk, kva er artikulasjonsorgan, ...)
  - I verkelegheita var dette eit studium som gav oss studentane eit norsk fagspråk for å snakke om grammatikk (om fonetikk, fonologi, morfologi, syntaks, semantikk, pragmatikk, intonasjon, ...) som t.d. nederlandske studentar ikkje har
- Etter mitt syn bør dokker skrive ei slik innføringsbok om dei sentrale emna i sjukepleiefaget, ca. 200 sider, på samisk, for å etablere ein samisk terminologi og eit samisk fagspråk